

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSÁSVUODÁÁITTARDEADDJI

Lausunto

1 (3)

15.8.2022

WTDno-2022-812

kirjaamo.ym@gov.fi

Viite: ympäristöministeriön lausuntopyyntö 17.6.2022

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta VN/4165/2022

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta antaa ympäristöministeriölle lausunto otsikossa mainitussa asiassa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on puuttua syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta, toimia kansallisena ihmiskaupparaportoijana, valvoa maasta poistamisen täytäntöönpanoa, seurata ja edistää ulkomaalaisten oikeuksien toteutumista, sekä toimia naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana.

Lausunnossaan yhdenvertaisuusvaltuutettu keskittyy saavutettavuuteen liittyviin teemoihin. Lausunnon rakenne noudattaa lausuntopalvelu.fi -palvelun otsikointia valikoiduin osin.

Vleiset huomiot rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää hyvänä käytäntöä sitä, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmän määrittelytyön yhteydessä on tarkasteltu muun muassa esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviä tekijöitä, ja että tässä yhteydessä esiin nousseet havainnot on otettu säädösvalmistelun lähtökohdiksi.

Erilaisten käyttäjäryhmien huomioiminen jo suunnitteluvaiheessa mahdollistaa sen, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevan lain tavoite, eli rakennetun ympäristön tiedonhallinnan, tietojen ajantasaisuuden ja laadun, koneluettavuuden sekä saavutettavuuden edistäminen toteutuu.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu muistuttaa, että Suomen ratifioima YK:n vammaisyleissopimus edellyttää sitoutumista **esteettömyyden ja saavutettavuuden jatkuvaan kehittämiseen**. Suomi on velvollinen ”tunnistamaan ja poistamaan” esteet esteettömyyden ja saavutettavuuden tieltä ja ”toteuttamaan asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn [...] muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin...” (9 artikla). Lisäksi lainvoimaisen oikeuskäytännön mukaan esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvät puutteet voivat olla yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) kiellettyä välillistä syrjintää.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu korostaa, että säädösvalmistelun yhteydessä on tarpeen huomioida rakennetun ympäristön tietojärjestelmien esteettömyys ja saavutettavuus tietojärjestelmien koko elinkaaren aikana, mukaan lukien sen kehittämistyö. Universal design -ajattelun valtavirtaistaminen kaikessa tietojärjestelmiin liittyvässä kehittämistyössä on tarpeellista.

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi arvioidaan, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmällä olisi positiivisia vaikutuksia palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Nykytilanteessa vain osan rakennetun ympäristön tiedoista saa koneluettavassa muodossa ja vain rajallisesti teknisen rajapinnan avulla niiden tietojen osalta, jota kunnat jakavat omissa tietopalveluissaan. Useimmat alueidenkäytön tietoaineistot, kuten asemakaavat ovat saatavissa vain kuvamuodossa, jolloin ne eivät täytä saavutettavuusvaatimuksia eivätkä ne välttämättä toimi käytössä olevissa saavutettavuustyökaluissa.

Ehdotuksen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tarjottavat palvelut kehitettäisiin saavutettavuusvaatimukset mielessä ja tietomallimuotoinen ja koneluettava tieto mahdollistaisi erilaisten saavutettavuustyökalujen yhteentoimivuuden rakennetun ympäristön tietojen kanssa parantaen näin kansalaisten mahdollisuuksia vastaanottaa ja käsitellä julkista tietoa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää vaikutusarviointia luonnoksessa hallituksen esitykseksi perusteltuna, mutta huomauttaa, että arviointiin olisi ollut tarpeen kirjata, mitä toimenpiteitä tulee tehdä, jotta rakennetun ympäristön tietojärjestelmä täyttää saavutettavuusvaatimukset koko elinkaarensa aikana. Erityinen tarve olisi huomioida, miten vammaiset henkilöt – ja muut erilaiset käyttäjäryhmät – osallistetaan tietojärjestelmien kehittämiseen niiden tosiasiallisen saavutettavuuden varmistamiseksi.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean (CRPD-komitean) yleiskommentti nro 7 käsittelee YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitetta osallistaa vammaiset henkilöt heitä koskevaan päätöksentekoon (4 artikla 3 kohta).

Yleiskommentti tarkoittaa, että velvoite osallistaa vammaiset henkilöt heitä koskevaan päätöksentekoon kattaa kaiken, mikä koskee suoraan tai välillisesti vammaisia henkilöitä. Osallistaminen edellyttää sopimusosapuolina olevilta valtioilta, että ne ovat järjestelmällisesti ja avoimesti yhteydessä vammaisia henkilöitä edustaviin järjestöihin, neuvottelevat niiden kanssa ja hyödyntävät niiden osaamista merkityksellisellä tavalla ja oikea-aikaisesti. Vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä ei pidä kuulla pelkästään näennäisesti tai muodollisuuden takia, vaan näkemyksille on annettava asianmukainen painoarvo.¹

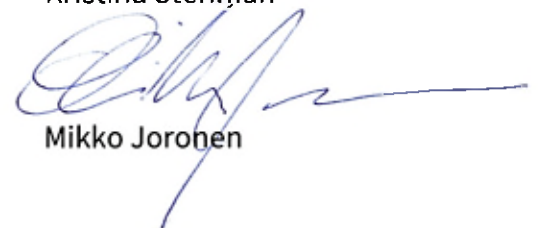
Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmien jatkokehittämiseen ja toimeenpanoon osallistetaan merkityksellisellä tavalla vammaisia henkilöitä. Tiedossamme ei ole, että säädösvalmisteluun olisi tähän mennessä osallistettu tai pyydetty lausuntoa käsiteltävänä olevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnalta (VANE) tai Vammaisfoorum ry:ltä. Vastaisuudessa nämä toimijat on tarve huomioida muiden toimijoiden ohella säädösvalmistelussa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Erityisasiantuntija

Mikko Joronen

Liitteet -
 Jakelu -
 Tiedoksi -

¹ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea, [Yleiskommentti nro 7 \(2018\) vammaisten henkilöiden, mukaan lukien vammaisten lasten, osallistumisesta heitä edustavien järjestöjen kautta yleissopimuksen toimeenpanoon ja valvontaan.](#)

